

resljivi
odek je
življenja
udi, ki so
an iskali
d, saj niso
i nobene
nosti.
aj? Da so
jalci obnove
arčevali
aj tisoč
v?!

ar se je
etrtega
stopnja v
o pol ure
širil na vso
onico. Gasilci
e hitro
vali in naredili
kar so lahko,
di v višjih
stropjih niso
gli rešiti.

Grozoviti požari
nenadoma vse
okolli nas

Zadnje tedne poslušamo o grozljivih požarih, ki se dogajajo po Evropi. Eden najhujših gozdnih požarov, kar jih pomnimo, je na Portugalskem uničil vsaj 20 vasi, umrlo je 62 ljudi. Pretresel nas je požar stolpnice v Londonu, ob katerem smo se začeli spraševati, ali so bloki in stolpnice v Sloveniji varni pred požarom. Žal so nam strokovnjaki odkimali. Požari se prav tako vrstijo pri nas in na Hrvaškem. Če se bo peklenko poletje nadaljevalo, jih je pričakovati še več. Bi se znali rešiti, če bi vas ogrožal požar? Ali veste, kaj morate storiti?

Tekst: LARA JELEN, foto: REUTERS, SHUTTERSTOCK

Strela lahko v vročih in suhih dneh izjemno hitro zaneti požar. Posebno če udari na mesto, kjer ne pada dež. Laično temu pravimo suha nevihta.

Srh preplavi telo ob misli na družino z otroki, ki ji ni uspelo ubežati pred požarom.

Kadar opazimo manjši požar v naravi, ga poskušamo omejiti oziroma pogasiti, a vedno v smeri vetra.

Bi se znali rešiti iz ognjenih zubljev?

S požarom na Portugalskem se je spopadlo 600 gasilcev z več kot 200 gasilskimi avtomobili. Nekateri gasilci so bili med gašenjem hudo poškodovani, nekaj je bilo pogrešanih. Gasiti so pomagali tudi Španci in Francozi. Grozljive slike so nas pustile brez besed. Družino, ki je poskušala z avtomobilom uiti požaru, je zajel ognjeni tornado – vsi so zgoreli v avtu. Niso bili edine žrtve, kar 30 ljudi je doletela enaka usoda. 17 jih je umrlo v mukah ob vozilih, ker so se ujeti med plameni znašli v brezizhodnem položaju. Smrtnih žrtev je bilo vsega skupaj 62, še več ljudi je bilo ranjenih. Črna kronika, kakršne ne pomnimo. In zgodba, ki bi se lahko zgodila tudi drugje.

Požar je zanel suha nevihta. Portugalski požar, ki se je sunkovito širil v kar štiri različne smeri in ni prizanesel nikomur na poti, naj bi nastal zaradi tako imenovane suhe nevihte: strela je udarila v drevo, ki je zagorelo, in tam se je požar začel. Suha nevihta je sicer ljudski izraz za naravni pojav, ko slišimo grmenje nevihte, pri nas pa ne dežuje. »V stroki pojma suha nevihta načeloma ne uporabljamo, lahko pa ga opišemo s primerom, ko opazovalec opazuje nevihto od daleč na suhem, v njegovi bližini pa se že pojavljajo strele,« pojasnjujeta Vladimir Djurica in Goran Milev, strokovnjaka za strele z Elektroištituta Milan Vidmar. Opazovalec na takem mestu zazna intenzivno grmenje, ki ga pogosto spremlja močan veter brez dežja, kakršen je značilen pri zgodnjem nastajanju neviht. »Pri tem pogosto dobi lažen občutek, da je v središču nevihte. V takih primerih se jedro nevihte najpogosteje premika v smeri, ki obide mesto opazovalca. Zelo podoben primer je strela z jasnega, ko je nad opazovalcem jasno nebo, nekaj kilometrov stran pa je nevihta, ki lahko povzroči udar strele na mestu, kjer sije sonce.« Suha nevihta, kot naj bi bila v času požara na Portugalskem, ko se je dež zaradi vročine spreminjal v paro, še preden je padel na tla, je mogoča, »a le nad zelo vročimi predeli Zemlje z nizko vlažnostjo. Pojem suhe nevihte v praksi ne pomeni, da dežja ni, ampak lahko rahlo prši oziroma rosi. Temu pojavu pravimo virga in ne nastaja samo med nevihto, temveč na splošno, ko je oblak visoko in je zrak zelo suh. Pri nevihtnem oblaku je to mogoče na robu, ki sega do višine deset kilometrov in več.«

Pozor, strele! Sogovornika pa opozarjata na nevihte pri nas v poletnem času, ko je vegetacija zelo izsušena. »Verjetnost nastanka požara v naravi zaradi udara strele je v takih razmerah zelo velika. Zadrževanje na odprtem v času nevihtnega doga-

Vladimir Djurica

Prizor kot iz apokalipse, pekel na zemlji, ki se je bliskovito širil po menda premalo urejenih gozdovih na Portugalskem. Če gozd ne bi imel toliko podrašč in dračja, bi bil požar bolj obvladljiv. In prihranjeno bi bilo marsikatero življenje.

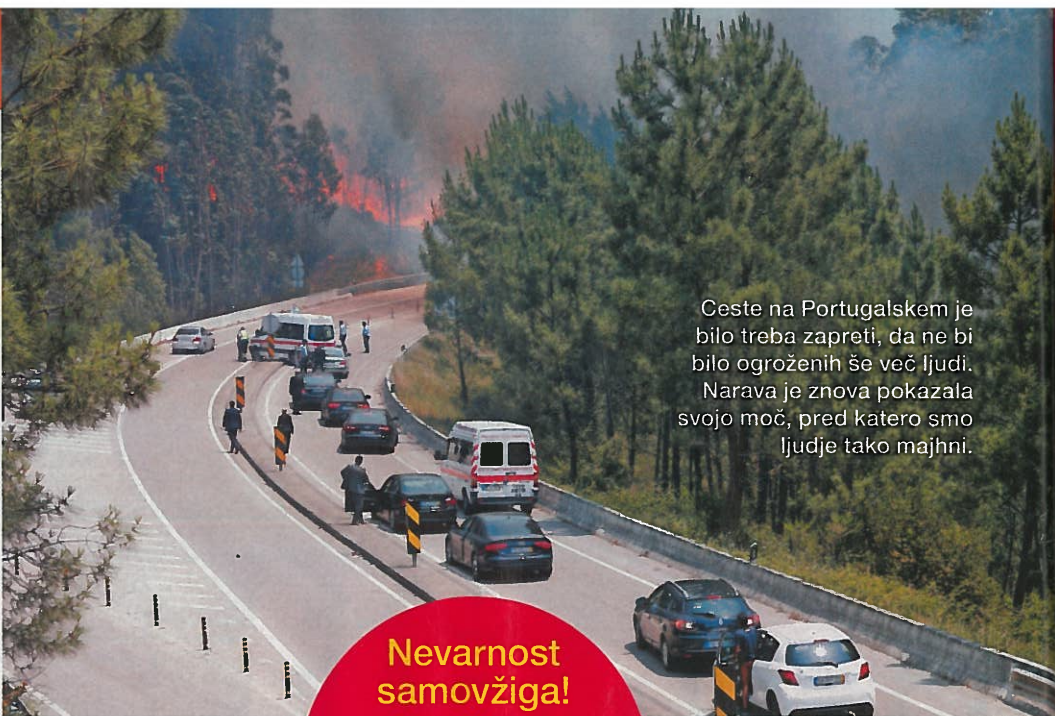
nja je nevarno, ker smo izpostavljeni udaru stre-
Ko slišimo grmenje, je nevihta že zelo blizu in
is lahko ujame v nekaj minutah. Največ, kar lah-
o storimo za svojo varnost v takem položaju, je,
i se skrijemo v objekt z ustrezno strelovodno za-
ito ali v avtomobil (kovinski).« Ta ukrep nas bo
ščitil pred strelo, ne pa tudi pred morebitnim po-
rom, ki bi se zanetil v bližini.

Govorite razločno. Čeprav je strašna misel na
da bi se z bruhajočim ognjem srečali iz oči v oči,
iamo veliko več možnosti za preživetje, če po-
amo pravilne ukrepe. Seveda takoj, ko opazimo
žjar v naravi, najprej pokličemo gasilce oziroma
nter za obveščanje na telefonsko številko 112. Po-
mo natančno lokacijo požara (naslov najbližjega
anovanjskega objekta, cestno povezavo med dve-
a krajema ali bližino drugega znanega objekta).
vemo, kaj gori (trava, podrast, gozd), kakšen je
sej, kako hitro in kam se požar širi. Podatek, ali
v bližini požara večji viri vode za gašenje, je prav
ko pomemben kot tudi informacija, kdo kliče, in
lefonska številka za morebitne dodatne informac-
e. Na vprašanja dežurnega operaterja odgovor-
mo razločno. »Uspeh intervencije je odvisen od
avočasne in pravilne informacije,« opozarjajo v
asilski zvezi Slovenije. Kadar opazimo manjši po-
ar v naravi, ga poskušamo omejiti oziroma pogas-
i z razpoložljivimi sredstvi (veje, voda, mlja, pesek in podobno). Požar gasi-
o vedno v smeri vetra, tako da nas dim
plameni ne ovirajo pri gašenju. Če po-
ra ne moremo pogasiti, se umaknemo
varne površine, svetujejo.

Najhen zasuk vetra je lahko soden. Če se požar v naravi prehi-
o širi, se nikar ne igravimo herojev in
lo raje prepustimo profesionalcem,
edtem ko skušamo čim prej pobegniti
na varno, v nasprotno smer od širjenja požara.
red dimom se lahko vsaj delno zaščitimo tako,
a si damo pred usta moker robec ali krpo. In v
imeru požara, kot so mu bili priče na Portuga-
em? Bi si lahko ljudje kako povečali možnost
eživetja, ko so bili ujeti v ognjeni obroč? »Na
lost je tako, da ko nas zajamejo plameni, je zelo
alo možnosti za rešitev, še posebno v primeru
a Portugalskem, kjer je bil požar polno razvit,
mperature pa zelo visoke. Bolj pomembno je,
a se pravočasno umaknemo. Velikokrat s tem
dlašamo zaradi gašenja, pomoči, reševanja lju-
ali premoženja, tudi zaradi radovednosti. Tako

Kaj storiti, če v stanovanju izbruhne požar, ki ga ne morete pogasiti?

m prej se skušajte umakniti na varno in o požaru obvestite številko 112. Ne iščite dragocenih
edmetov ali dokumentov, saj s tem tvegate svoje življenje. Vsaka dodatna sekunda je lahko meja
ed življenjem in smrtjo. Preden odprete vrata, preverite, ali so topla. V tem primeru jih ne odpirajte,
j je na drugi strani verjetno požar. Poiščite drugo pot za varen umik – če ste v pritličju, se lahko
naknete skozi okno. Če je v prostoru veliko dima, se plazite po tleh, ker je tam zrak čistejši. Usta in
is si pokrijte z vlažnim robčkom ali krpo. Izhod iz zadimljenega prostora lažje najdete, če se gibate
stenah. Za evakuacijo nikoli ne uporabljajte dvigala, umikajte se po stopnicah. V dvigalu bi lahko
vtičali. Preštajte število vrat od svojega stanovanja do stopnic na evakuacijski poti, kar vam lahko
maga, da se ne zmedete, če boste morali ob požaru zapustiti stavbo v temi ali dimu. Če ostanete
sti v prostoru, odprite okno in ostanite ob njem, saj vas bo tako lažje opaziti, v prostor pa bo dotekal
ež zrak. Če se dim širi v prostor skozi odprtine na vratih, jih skušajte zamašiti z vlažnimi brisačami,
stelnino ali drugim blagom. Če vam zagori obleka, ne tekajte naokoli, saj boste tako pospešili
renje. Lezite in se valjajte po tleh, dokler plameni na obleki ne ugasnejo, obraz si zakrijte z rokami.
amene lahko zadušite tudi s plaščem, odejo, požarno odejo in podobnim.

Ceste na Portugalskem je
bilo treba zapreti, da ne bi
bilo ogroženih še več ljudi.
Narava je znova pokazala
svojo moč, pred katero smo
ljudje tako majhni.

Nevarnost samovžiga!

Pazite na snovi, ki se lahko na
vročem soncu same zanetijo.
Najpogostejše zagori seno,
lahko pa tudi papir ali izdelki iz
kartona in oljnate krpe.

Franci Petek

»Z uporabo gorljivih materialov za izvedbo drage
prezračevane fasade so izvajalci naredili požarno
zelo nevarno stavbo. Samo v pol ure se je požar
iz četrtega nadstropja razširil na celotno zgradbo.
V trenutku, ko se je stopnišče zadimilo, so prav
vsi stanovalci ostali ujeti v svojih stanovanjih in so
lahko le čakali, kdaj bo tudi njihovo stanovanje
pogoltnil ogenj. Čeprav so gasilci do stolpnice pri-
šli v nekaj minutah in so naredili vse, kar so lah-
ko, se je požar prehitro širil, zato so tragedijo bolj
ali manj nemočno opazovali. Prezračevana fasa-
da z gorljivo toplotno izolacijo je bila tempirana
bomba,« pojasnjuje Milan Hajduković, predse-

dnik Slovenskega združenja za požarno varnost
(SZPV). Bi se lahko kaj podobnega zgodilo tudi
pri nas?

Težave izpred leta 1984. »Očitno imamo v
Sloveniji veliko sreče, saj v statistiki še nimamo
požara, v katerem bi bil povzročitelj kriv za po-
škodbe ali smrt drugega, vemo pa, da je veliko
večstanovanjskih stavb z zelo dvomljivo požar-
no varnostjo.« Milan Hajduković pravi, da so v
Sloveniji najbolj problematične visoke zgradbe,
zgrajene pred letom 1984, saj zelo verjetno niso
dovolj požarno varne. »Bolj kot uporaba gorlji-
vih materialov na pročelju so problematične iz-
hodne poti in širjenje dima v objektu. Večkrat
je tudi omejen dostop za gasilska vozila, zato ni
mogoče pravočasno posredovanje gasilcev, ki v
objektu nimajo na voljo vode za gašenje. V pri-
meru požara bi bila zelo verjetno zahtevana eva-
kuacija objekta, hkrati pa bi morali gasilci na is-
tem stopnišču razpeljati cevi za vodo. To je do-
volj razlogov, da bi lastniki objektov in upravniki
stanovanjskih stavb morali naročiti izdelavo po-
žarne ogroženosti objekta in pripraviti program
sanacije. Če ne gre drugače, naj stanovalci to po-
skusijo doseči z odvjetnikom.«

Ne privoščite si pozabljivosti

Po statističnih podatkih obstaja večja verjetnost, da se boste morali s požarom soočiti v
svojem stanovanju kot v naravi. Cigaretni ogorki povzročijo kar četrtno požarov s smrtnimi
žrtvami. Če kadite ali če pri vas kadijo drugi, bodite v vročih dneh še toliko pozornejši. Požar
največkrat nastane v kuhinji. Pri kuhinjskih napah je pomembno, da redno odstranjujete
maščobo na filtrih. Če je filter ne zadržuje, se maščoba nabira na ventilatorju, kar lahko
povzroči požar. Večja verjetnost nastanka požara je tudi v okolju, kjer živijo starejši ljudje,
saj se težje gibljejo in na marsikaj pozabijo, še opozarjajo v Gasilski zvezi Slovenije in svoje
opozorilo podkrepijo z izkušnjo: »Zgodilo se je v večjem mestu. V ponedeljek okoli enajste ure
smo dobili klic o požaru. Stari trg, torej stari del mesta, kjer se ni za igrati z ognjem. Z vozilom
zaradi posameznih preozkih prehodov v tem delu mesta nismo prišli do stavbe. Obupno je
smrdelo po zažganem. Okno nad vhodnimi vrati je bilo široko odprto, skozenj se je sukal
svetlosiv dim. Hitro postaviti lestev in skozi odprto okno v kuhinjo! Dima ni bilo preveč. Na
štedilniku je rdeče žarel lonček. Izključili smo štedilnik, odstavili lonček in čakali, da pride
gospodinja. Po kakšnih dveh urah je le prišla. Bila je na tržnici, na štedilniku pa je pozabila
lonček s pol litra mleka. Vse se je srečno končalo. V torek okoli enajste ure smo dobili klic o
požaru ... V sredo okoli enajste ure smo dobili klic o požaru ... Tako se je nadaljevalo vse do
naslednjega ponedeljka, ko je za ostarelo gospo poskrbela socialna služba. In naše vasovanje
sredi dopoldneva je bilo končano.« Pomemben ukrep aktivne požarne zaščite v domačem
okolju je požarni alarm ali javljalnik, ki ima vgrajeno sireno za obveščanje.

Ko se ogenj
razširi po
suhem gozdu,
ga je težko
ustaviti.

Izvajalcem obnove londonske stolpnice je bil pomembnejši prihranek kot varnost stanovalcev

Milan Hajduković: »Na stolpnici Grenfell Tower je
bilo vgrajeno približno 7500 kvadratnih metrov
pročelja. Samo zamenjava negorljivih (A2-s1,
d0) za težko gorljive (B-s1, d0) aluminijaste
kompozitne plošče, ki se na pogled sploh ne
ločijo, pomeni prihranek približno 75.000 evrov.
Lahko pa je bil prihranek celo 200.000
evrov, če so iz Kitajske naročili
poceni aluminijaste kompozitne
plošče brez določenih požarnih
lastnosti. Pri takšnih prihrankih
se marsikdo ne vpraša več,
kakšne so požarne lastnosti
materialov, čeprav so imeli
v preteklosti na Kitajskem
in tudi drugje po svetu kar
nekaj katastrofalnih požarov
prav na objektih s takšnimi
kompozitnimi ploščami.
Skrajni čas bi bil, da se na
tehničnih fakultetah uvede
vsaj en predmet, ki bo celovito
obravnaval požarno varnost, da
se bomo inženirji znali pogovarjati o
požarni varnosti v stavbah. Tudi inženirska
zbornica se bo morala vprašati, na osnovi
kakšnih znanj se imenujejo odgovorni projektanti
požarne varnosti, saj so zahteve v predpisih, le
pri izvedbi se vse preveč pogovarjamo, kaj je
prav in kaj narobe.«

Bodite obveščeni

Danes se lahko z mobilnimi
napravami na različnih spletnih portalih
informiramo o vremenskem dogajanju
in gibanju neviht. Na Elektroinštitutu Milan
Vidmar imajo sistem SCALAR, ki je namenjen
beleženju atmosferskih razelektritev (strel)
in nam omogoča spremljanje udarov strel v
realnem času. Njihovi uporabniki s pomočjo
sistema SCALAR spremljajo nevihtno
dogajanje in so pravočasno obveščeni
o udarih strel.

Gorljivi in negorljivi paneli se med sabo skoraj ne ločijo.

Upa, da
naši projektanti in izva-
jalci del za toplotno izola-
cijo stavb vseeno niso tako neu-
mni, da bi na stanovanjski stavbi naredili
prezračevano fasado z gorljivo toplotno izolacijo
in gorljivo fasadno oblogo. »A predvsem zato ne,
ker je takšna izolacija preprosto predraga. Tudi
s stališča gradbene fizike se v fasadnih sistemih
sicer uporablja negorljiva toplotna izolacija, zu-
nanji zaščitni del fasade pa je iz različnih mate-
rialov. Največkrat se uporablja prav aluminijasti
kompozitni panel, ki je dobavljen v različnih va-
riantah: gorljiv ali negorljiv, med seboj se skoraj
ne ločita, je pa gorljiv precej cenejši.« Hajduković
razkriva še, da je pri nas kar nekaj visokih stano-
vanjskih stavb, pri katerih je bila v energetski sa-
naciji uporabljena gorljiva EPS-izolacija. A je ta
manj nevarna, ker je kontaktna fasada (ETICS)
in ne prezračevana.

V Ljubljani je nekaj stolpnice, v katerih ne bi želela živeti. O požarni varnosti pri nas smo

dna povezava stopnišča, ki vodi v zgornja nad-
stropja, s stopniščem v klet. V kletih se namreč
skladiščijo tudi stvari, ki niso za tja, seveda če stano-
valci ne upoštevajo običajnih navodil o hrambi
gorljivih stvari (npr. jeklenk s plinom).«

Milan Hajduković besede Mateje Gris dopolni
s primerom: »Naša 40 let stara stanovanjska stol-
pnica na Glavarjevi 49 ima zunanje požarno sto-
pnišče, a zelo verjetno številnim ne bi uspelo pri-
ti do njega, ker je vseh 110 stanovanj vezanih na
skupno notranje stopnišče. Tudi kletni prostori
s precej slabimi vrati so na tem istem notranjem
stopnišču, ki nima nobenega sti-
ka z zunanostjo. Ni ga mogoče
oddimiti! V primeru malo ve-
čjega požara v kleti ali enem od
stanovanj se bo stopnišče zelo
hitro zadimilo in je verjetno
malo junakov, ki bi brez dihanja
prehodili (pretekli?) na slepo
do požarnega izhoda na zuna-
nje stopnišče. Jaz imam do sto-
pnišča najkrajšo pot, le okoli pet
metrov, najbolj oddaljeno stano-
vanje pa kar 25 metrov. Vsaj to
sem nekako dosegel, da so vrata
na zunanje stopnišče nezakle-
njena! Največkrat so zaklenje-
na, ker se bojijo, da ne bo kdo
prišel po požarnem stopnišču.«

Tudi v Sloveniji se požari vrstijo drug za drugim.

Naj-
prej požar na Vrhniki, ki bo še
dolgo odmeval, pred dnevi pa je
zagorelo tudi v industrijski coni
v Ljutomeru in v trgovskem centru Qlandia v
Kranju. Na srečo brez smrtnih žrtev. Gasilci se
v tem obdobju vsak dan bojujejo z več požari,
naenkrat tudi z več kot petnajstimi na različnih
koncih Slovenije. Na dan, ko smo pripravljali čla-
nek, ki ga pravkar berete, je zagorelo več travni-
ških površin (v Kopru, Ilirski Bistrici, na Škoflji-
ci, v Lukovici, Radovljici, Semiču in Beltincih),
v Sežani je zagorelo v garaži stanovanjske hiše,
v Novi Gorici je v stanovanju zagorela klimat-
ska naprava, v Velenju je na balkonu stanovanja
v večstanovanjski hiši zagorela kartonska škatla.
V Kranju je v podjetju odjeknila eksplozija, ob
kateri je bilo zaznati močan dražec vonj. Na Hr-
vaškem je najhujši požar te dni izbruhnil v Ma-
karski, tam so morali evakuirati tudi turiste. Ja-
sno je, da je vroče in da obstaja velika nevarnost
požara, a se človek ob vsem tem vseeno vpraša,
ali so požari res samo posledica nesreče. Franci
Petek iz GZS odgovarja: »Veliko različnih vzrok-
ov je mogočih, da imamo v zadnjem času veliko
večjih požarov. Vsak požar je poseben in odvi-
sen od protipožarnih ukrepov, tudi takrat, ko je
bil nameren požig. Ali so ti ukrepi dovolj dobri,
je odvisno od posameznika, podjetja, župana ...
Zakonodaja zagotavlja le minimalne ukrepe,
nadzor nad njimi pa ima Inšpektorat za varstvo
pred naravnimi in drugimi nesrečami. Nesporno
je, da je inšpektorjev premalo za učinkovit nad-
zor. Vendar inšpektorji, celo če jih podvojimo, ne
bodo mogli zagotoviti požarne varnosti. Odgo-
vorni se morajo zavedati, da je treba narediti vsaj
tisto, kar predpisuje zakonodaja, v določenih pri-
merih pa še več. Temperature in dolga suša vpli-
vajo na požare v naravi. Logično je pričakovati,
da je verjetnost povečanja požarov v tem primeru
zelo velika.«

Mateja Gris

Milan Hajduković